

№ 35 (724)
Верасень 2018 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

- ☞ **Кожнаму: краязнаўцам – «Краязнаўчую газету» –** стар. 3
- ☞ **Па-за кадрам: пяцідзясятніцкае вясельле –** стар. 5
- ☞ **Спадкаемцы: кніга пра вясельныя ручнікі –** стар. 6

Фотаверасень у Мінску

Сёлета ўвосень пяты раз ладзіцца месяц фатаграфіі ў Мінску. Гэтым разам ён аб'яднаў 18 выставак фатаграфіаў і фотакалектываў з 10 краінаў свету. Вясельныя традыцыі Кітая 1985 – 2005 гг., інтэр'еры літоўскіх загсаў, кветкі ў сучаснай фатаграфіі, партрэты індзейцаў – гэта і шмат іншага можна ўбачыць у Мінску да 6 кастрычніка. Напрыклад...

Выстаўка «Беларускае вясельле: абрад, носьбіт, песня» ў Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў паказвае традыцыйнае вясельле праз партрэты яго галоўных арганізатараў: жанчынаў – носьбітак песенна-абрадавай традыцыі, а таксама мужчынаў – вясковых музыкаў, якія адказвалі за танцавальную частку свята. У экспазіцыі сабраныя здымкі, зробленыя ў 1970 – 1990-я гг. пад час музычна-этнаграфічных экспедыцыяў супрацоўнікамі і студэнтамі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

На выстаўцы «Дзявочы вечар» у галерэі «У» сабраныя вясельныя фотаздымкі з сямейных архіваў, зробленыя да 1970 г. у розных куточках Беларусі. Адным з абавязковых аtryбутаў строю нявесты заўсёды быў вянок. Яго рабілі дзяўчаты ў «дзявочы вечар» – вечар перад вясельлем. Паводле традыцыі вянок мусіў быць са штучных кветак: нашыя продкі верылі, што калі жывыя кветкі завянуць, загіне і каханне.

Тамсама падчас лекцыі-дыскусіі «Было. Ёсць. Будзе. Архіў як спосаб асэнсавання мінуўшчыны, сучаснасці і будучыні» ў галерэі «У» эксперты паспрабавалі разабрацца, якую ролю граюць архівы ў асэнсаванні пражытага, у паспяхіжэнні сучаснасці і прадбачанні будучыні.

Падрабязную інфармацыю пра імпрэзы месяца фатаграфіі ў Мінску можна знайсці на сайце www.mfm.by.

Паводле інфармацыі арганізатараў

Пра выстаўку «Беларусь 1914–1918. Вайна і мір» чытайце на стар. 2

Іркуцкія Дажынкi

15 верасня іркуцкі беларускі клуб «Крывічы» ладзіў традыцыйныя беларускія Дажынкi, прапанаваўшы ўсім ахвочым паглыбіцца ў старадаўнія часы. Святаванне адбылося ў полі фермерскай гаспадаркі непадалёк сяла Тургенёўка Баяндаўскага раёна Іркуцкай вобласці.

Пад час Дажынак дзяўчаты і жанчыны маглі навучыцца жаць пшаніцу сярпом, як рабілі гэта нашыя продкі. Удзельнікі зладзілі абрад удзячнасці зямлі-карміцельцы, разам сабралі галоўны сноп-«гаспадар», спявалі дажыначныя песні і вадзілі карагоды. Традыцыйна адбыўся і майстар-клас па беларускіх народных танцах, але сярэд іх былі і новыя танцы, запісаныя ўдзельнікамі клуба пад час этнаграфічных экспедыцыяў па заснаваных беларускімі перасяленцамі вёсках Іркуцкай вобласці.

Гасцей свята чакаў традыцыйны беларускі абед у полі, які нашыя продкі бралі з сабою, выпраўляючыся працаваць далёка ад дому. Акрамя таго, проста на вогнішчы былі прыгатаваныя традыцыйная беларуская сыта – засалоджаная мёдам вада і ўзвар.

*Паводле інфармацыі арганізатараў
Фота Алесі СТАСЕВІЧ*

Падпісання «Краязнаўчую газету» можна з любога месяца (да 25 чысла папярэдняга месяца)

Краязнаўчая газета

**падпісныя індэксы:
індывідуальны – 63320
ведамасны – 633202**

Ад удзячных жлабінчанаў – воінам-вызваліцелям

На тэрыторыі Беларусі ёсць тысячы помнікаў, што тычацца падзеяў Вялікай Айчыннай вайны. Але толькі адзін з іх быў усталяваны ў памяць воінаў-вызваліцеляў 1941 года. Гэта – абеліск на плошчы Вызваліцеляў у Жлобіне.

Цырымонія адбылася 50 гадоў таму – у 1968 годзе.

Аўтарам праекта абеліска быў вядомы беларускі архітэктар-мастак Ярамір Печкін (1926 – 1976). Для яго гэта праца стала галоўнай у творчай біяграфіі.

Нарадзіўся Ярамір Аляксандравіч у Ленінградзе. У гэтым жа горадзе скончыў Інстытут жывалісу і архітэктуры імя І.Я. Рэпіна. Але далей яго жыццё было цесна звязанае з Беларуссю (у 1958 годзе Я. Печкіна прынялі ў Беларускі союз мастакоў).

Назаўсёды ў памяць жлабінчанаў застанецца подзвіг, які здзейснілі воіны 63-га стралковага корпуса пад камандаваннем генерал-лейтэнанта Леаніда Пятроўскага ў ліпені-жніўні 1941 года. Тады ў выніку ўдалага контрудару больш чым на месяц наш горад, які суседні Рагачоў, быў вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Гэта аперцыя дазволіла завяршыць па чыгуначнай эвакуацыю Гомеля і адцягнуць значныя сілы ворага, які ў той час вёў наступленне на Маскву.

Доўгі час значэнне контрудару на Дняпры ў раёне

Жлобіна і Рагачова гісторыкамі недаацэньвалася. Толькі ў 2009 годзе Жлобін атрымаў доўгачаканую ўзнагароду – вымпел «За мужнасць і стойкасць у гады Вялікай Айчыннай вайны». Але яшчэ задоўга да гэтага аб мужнасці байцоў 63-га стралковага корпуса ў сваіх кнігах пісаў наш зямляк, падпольшчык, партызан, француз і ганаровы грамадзянін Жлобіна Аляксандр Капусцін (1924 – 1996). Ён жа стаў і ініцыятарам узвядзення ў Жлобіне помніка вызваліцелям 1941 года. Яго падтрымалі тагачасныя першы сакратар гаркама партыі Міхаіл Кулагін, старшыні гарвыканкама Васіль Якуш, райвыканкама – Рыгор Паўцаў.

З абеліскам цесна звязаная і гісторыя плошчы, на якой ён быў узведзены. Доўгі час яна звалася проста – Цэнтральная. Але ў 1994 годзе, выступаючы на агульнагарадскім мітынгу з нагоды 50-годдзя канчатковага вызвалення Жлобіна (26 чэрвеня 1944 года) тагачасны старшыня гарвыканкама Уладзімір Ерафееў прапанаваў назваць плошчу ў гонар першых вызваліцеляў.

Праз некалькі гадоў новая назва плошчы была афіцыйна зацверджаная. У Ерафееў стаў таксама ініцыятарам рэканструкцыі плошчы, у выніку чаго быў абноўлены і абеліск.

Мікалай ШУКАНАЎ, г. Жлобін
Фота Мікалая СЕМЯНЦА

На тым тыдні...

✓ **8 верасня** на будынку Упраўлення адукацыі Абаянскага раёна Курскай вобласці была ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка ў памяць пра стагоддзе ад пачатку педагогічнай дзейнасці Якуба Коласа на тэрыторыі Абаянскага раёна і ў межах святкавання 90-годдзя раёна. Да 100-годдзя выдання паэмы Якуба Коласа «Сымон-музыка» часовае экспазіцыя прэзентаваная ў Абаянскім краязнаўчым філіяле Курскага абласнога краязнаўчага музея для асветлення яго дзейнасці ў 1918 – 1921 гг. у населеных пунктах Абаянскага раёна Курскай вобласці і ў г. Абаян.

У пачатку 1918 г. Якуб Колас пачаў працаваць настаўнікам у вёсцы Малыя Куркі, пазней у вёсцы Ліпавец, быў удзельнікам абласнога з'езда настаўнікаў Вышнерэўтанскай воласці. У лютым 1920 г. паэт быў прызначаны школьным інструктарам Альпскай і Пераспскай воласцяў. У яго абавязкі ўваходзіў кантроль працы ў 25 школах.

У курскі перыяд Якуб Колас напісаў больш за 20 вершаў, 2 апавяданні з філасофска-алегарычнага цыкла «Казкі жыцця», некалькі замалёвак для дзяцей, нарысы, працягваў працаваць над паэмамі «Сымон-музыка» і «Новая зямля», юбілей якіх адзначаюцца сёння. Гады, праведзеныя на Куршчыне, далі багаты матэрыял для сюжэтаў шматлікіх твораў, напісаных творцам па вяртанні ў Мінск.

✓ **10 верасня** Літаратурны музей Пётруся Броўкі сумесна з бібліятэкай-філіялам № 2 Цэнтралізаванай сістэмы дзяржаўных публічных бібліятэк Мінска ладзілі імпрэзу «Пятрусь Броўка і Пятро Глебка: жыццё, творчасць, сяброўскія адносіны», прысвечаную Дню ведаў.

Класікі беларускай літаратуры П. Броўка і П. Глебка напісалі выдатныя творы, актыўна ўдзельнічалі ў грамадска-палітычным жыцці, займаліся навуковай дзейнасцю. Пазнаёміўшыся ў маладыя гады, праз усё жыццё пранеслі сяброўскія стасункі.

✓ **12 верасня** ў Беларускім дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту адкрылася выстаўка «Падвойныя дываны з калекцыі Музея земляробства імя кс. Кш. Кложа з г. Цехановец», арганізаваная сумесна з Музеям земляробства (Падыльскае ваяводства, Рэспубліка Польшча). На выстаўцы дэманструюцца 34 падвойныя дываны, якія прадстаўляюць самыя галоўныя, старажытныя цэнтры ткацтва ў паўночна-ўсходняй Польшчы – браньскі, сокулскі і венгровскі.

✓ **12 верасня**, да Дня горада Мінска, у сталічнай бібліятэцы імя Цёткі адбылася прэзентацыя фотаназтычнага праекта «Мы любім Менск». Фотадымкі Мінска, зброленыя Міколам Лінікам, дапоўненыя вершамі, якія адпавядаюць пэўнаму месцу, паказваюць стаўленне пастаў да сталіцы, да яе куточкаў, помнікаў, краявідаў.

✓ **13 верасня** ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь адкрылася выстаўка «Славутыя дзеячы Беларусі» ў рамках міжнароднай акцыі Савета Еўропы «Дні еўрапейскай спадчыны» і Года малой радзімы. Выставачны праект рэалізаваны сумесна з Беларускім таварствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі і Беларускім дзяржаўным універсітэтам культуры і мастацтваў пры фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Выстаўка складаецца з партрэтаў выбітных беларускіх дзеячаў з калекцыі графікі Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь – серыі каляровых літаграфіяў мастакоў Ліялі і Валянціна Варэцы. Сярод іх – Францыск Скарына, Ефрасінья Полацкая, Мікола Гусоўскі, Сымон Будны, Астафій Валовіч, Канстанцін Астрожскі, Леў Сапега, Сімяон Полацкі, Паўлюк Вагрын і іншыя. Выдадзены каталог выстаўкі, у якім змешчаныя тэксты і фотаматэрыялы.

Тэма захавання памяці пра выдатных суайчыннікаў з'яўляецца вельмі актуальнай. Беларусь – радзіма мноства вядомых дзяржаўных і ваенных дзеячаў, дыпламатаў, навукоўцаў, дзеячаў культуры, спартсменаў, яна стварыла глебу для іх росквіту. Удзячыныя нашчадкі адраджаюць памяць пра легендарных беларусаў і рэпрэзентуюць іх спадчыну, у тым ліку праз фарміраванне тэматычных музейных калекцыяў і ўвекавечанне памяці гістарычных асобаў у мастацтве.

✓ **14 верасня** ў дварыку Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь адкрылася выстаўка «Беларусь 1914 – 1918. Вайна і мір», арганізаваная ў межах аўтарскага праекта вядомага даследчыка Першай сусветнай вайны і калекцыянера Уладзіміра Ліхадзеда «У пошуках страчанага». Замест звычайных музейных залаў экспазіцыя размешчана ў старадаўнім будынку былых стайняў Мінскага аддзялення Дзяржаўнага банка Расійскай імперыі, што знаходзіцца ў музейным дварыку. Старая цэгла гэтых сценаў нагадвае пра ўмацаванні Першай сусветнай вайны.

Сёлета ў лістападзе свет будзе адзначаць стагоддзе для заканчэння аднаго з самых крываваў узброеных канфліктаў у гісторыі чалавецтва – Першай сусветнай вайны. Сучаснікі называлі яе Вялікай вайной і спадзяваліся, што гэта будзе «вайна, якая пакладзе канец усім вайнам». Горкі досвед тых суровых гадоў даў людзям шэраг урокаў, і памятаць яго важна нават праз сто гадоў – асабліва на фоне палітычных, сацыяльных і эканамічных канфліктаў, якія ахапілі сучасны свет.

На выстаўцы прадстаўленыя экспазіцыяныя фотаматэрыялы з прыватнай калекцыі У. Ліхадзеда, якія дэманструюць, як вайна і мір суіснавалі на беларускай зямлі ў гады Першай сусветнай. Ваі і франтавыя побыт, догляд за параненымі і трагедыя бежанцаў паказаныя вагчыма салдатаў і мірных жыхароў па абодва бакі фронту. Яркімі элементамі часовай экспазіцыі сталі ўнікальныя для Беларусі матэрыяльныя помнікі Першай сусветнай вайны, выстаўленыя ў памяшканнях і на адкрытым паветры: аэраплан, санітарны і эвакуацыйны фурыгоны, палывая кухня, элементы палывых умацаванняў.

Кожнаму краязнаўцу – «Краязнаўчую газету»!

З красавіка 2003 года ў Беларусі выдаецца «Краязнаўчая газета». У самым пачатку яе тыраж быў 1 400 асобнікаў – невялікі ў параўнанні з насельніцтвам Беларусі. Паступова, год за годам, тыраж газеты змяняўся. Цяпер тыраж газеты – 456 асобнікаў. Самы вялікі клопат рэдакцыі протое, каб зацікаўленыя людзі, найперш краязнаўцы, падтрымалі «Краязнаўчую газету», не далі ёй знікнуць з інфармацыйнай прасторы Беларусі.

Ужо ў 2006 годзе было заўважана невялікае змяншэнне колькасці падпісчыкаў. Газета не змагла выйсці на самаакупнасць, засталася фінансавая стратная. Рэдакцыя звярнулася тады да ўсіх, хто падтрымліваў краязнаўства. У звароце гаварылася: «Што ці хто замяняе падпісачца на «Краязнаўчую газету» амаль 1 500 школьным краязнаўчым музеям краіны, велізарнай колькасці гурткоў краязнаўчага накірунку, шматлікаму актыўнаму краязнаўцаў, педагогаў, пра якіх мы пісалі, артыкулы якіх мы змяшчаем на старонках выдання? Можна, канечне, спасылка на тое, што «Краязнаўчая газета» слаба рэкламуецца, што яна не трапляе ў рэкамендацыйныя спісы СМІ кіруючых дзяржаўных устаноў для абавязковай падпіскі. Можна, нарэшце, паскардзіцца і на недахоп грошай. Можна, усё гэта і мае значэнне, але ці яно галоўнае? Можна, яно ўсё так! Аднак з дня ў дзень мы атрымліваем усё больш прыемных водгукаў на матэрыялы, апублікаваныя ў «Краязнаўчай газеце», пра лёсавызначальныя падзеі гістарычнай мінуўшчыны, пра дзейнасць многіх яркіх, але, на жаль, забытых асобаў, якія кожная на-свойму зрабіла нямаля, каб развілася наша краіна. Нам таксама прыемна, што вы ўхваляеце памкненне «Краязнаўчай газеты» шырока і рознабакова асветляць сённяшні дзень айчыннага краязнаўства, што ў адсутнасці ў краіне грамадскага аб'яднання краязнаўцаў газета дае магчымасць гуртавацца патрыётам Беларусі вакол свайго друкаванага органа. Дзякуючы «Краязнаўчай газеце» больш вядома, што і як робіцца, аб чым дбаюць краязнаўцы ў розных рэгіёнах, у вялікіх гарадах і маленькіх вёсках. З «Краязнаўчай газетай» вы больш адчуваеце локаць і плячо аднадумцаў, усіх, хто глыбока шануе прадзедаў і заклапочана абяе аб патрыятычным выхаванні дзяцей і ўнукаў. Нам неабходны і вашы ўхваленні, і вашыя заўвагі, парады. За ўсё гэта вам – шчыры дзякуі! Але ўсяго гэтага ўжо становіцца недастаткова, каб жыццё газеты працягвалася. Рольна ды нават даволі жорстка паўстае перад намі галетаўскае пытанне: быць ці не быць? На жаль, вылікаў аднаго невялікага ка-

лектыву «Краязнаўчай газет» з 5-і чалавек мала, каб захаваць яе для чытача на наступны год. Для гэтага жыццёва неабходная вашая дзейная дапамога прапагандай і падпіскай. Пад-

сабрацца разам выканкам ГА «Беларускі фонд культуры», рэдкалегію газеты і яе заснавальнікаў на нараду з парадкам дня «Аб лёсе «Краязнаўчай газеты»». На гэтым сходзе было ад-

пішыцца самі і падкажыце іншым зацікаўленым людзям падпісачца на «Краязнаўчую газету». Нам важна не толькі ўпэўніцца, што газета патрэбная краязнаўцам, школам, бібліятэкам, музеям. Нам важна, каб мы праз вас рэальна адчулі яе падтрымку і працягнулі выданне на наступны год. Мо і «скажа дзякуі родны край» нам усім за гэты вы-сакародны ўчынак!»

Прайшоў 10 гадоў нялёгкага існавання «Краязнаўчай газеты». У красавіку 2016 года ў «Краязнаўчай газеце» (№ 15) з'явіўся «Зварот галоўнага рэдактара Уладзіміра Аляксандравіча Гілепа да чытачоў, верных і непахісных сяброў «Краязнаўчай газеты», хто ў сённяшні няпросты час не пакінуў сваю газету, даў ёй магчымасць існаваць. Такіх верных падпісчыкаў газеты было ў красавіку 2016 года ўсяго 107. Калі дадаць 652 бібліятэкі, музеі, іншыя ўстановы культуры – вось і ўвесь тыраж «Краязнаўчай газеты». Практычна выключаныя мясцовымі ўладамі з ліку падпісчыкаў школы і іх больш за 2 000 краязнаўчых музеяў з гурткамі краязнаўцаў. «Краязнаўчая газета» павінна быць дапаможнікам у вывучэнні гісторыі, выхаваннем патрыятычных пачуццяў у школьнай моладзі, але яна ні разу не трапляла ў спісы выданняў, рэкамендованых мясцовымі ўладамі для падпіскі.

Вывікі падпіскі на другі квартал 2016 года на «Краязнаўчую газету» прымусілі

значана, што фінансавая становішча прымушае заснавальнікаў выпуск газеты прыпыніць. Бо штомесячна для разліку за друкарскія паслугі і падрыхтоўку газеты не хапала каля 4 млн рублёў (недэманаванымі грашмыма). Гэта пры ўліку, што сярэднемесячная аплата працы ў той час чатырох штатных супрацоўнікаў газеты складала ўсяго 1,5 млн рублёў. Толькі аднымі прапрамамі газету нельга выраптаваць. Патрэбныя дзейсныя меры. Было вырашана прадоўжыць выданне «Краязнаўчай газеты». І шукаць шляхі, каб захаваць тыраж выдання, пашыраць веды пра яго, шчыры сяброўскі і аўтарскі актыў, кола падпісчыкаў. Для гэтага быў выказаны і абмеркаваны шэраг прапановаў, распрацоўваліся мерапрыемствы па паліпсіраванні становішча. Прапанавалася ў рэдакцыі газеты штомесячна кожную першую пятніцу з 12.00 да 15.00 праводзіць сумесныя сустрэчы краязнаўцаў з асобнымі сябрамі рэдкалегіі «Краязнаўчай газеты», актывам газеты, каб абмяркоўваць набалельшыя пытанні зберажэння культурнай спадчыны, абменьвацца досведам краязнаўчай працы, наладжваць новыя, жывыя кантакты.

Першая сустрэча краязнаўцаў у «Краязнаўчай газеце» адбылася 6 мая 2016 года. На такіх сустрэчах абмяркоўваліся і іншыя прапановы па выратаванні газеты. Галоўны рэдактар правільна заўважыў, што выраптаваць «Краязнаўчую газету» можна толькі разам.

Чытачы прапаноўвалі самыя розныя меры па выратаванні газеты. Вось Валерыі Варганаў (№ 16, красавік 2016 года) пісаў, што «Краязнаўчая газета» цікавая «толькі невялікаму колу мінскіх пісьменнікаў і толькі асобным краязнаўцам на месца. Але многія з мясцовых краязнаўцаў альбо не ведаюць пра «Краязнаўчую газету», але хутчэй за ўсё ім выданне не цікава». Чаму так? В. Варганаў пісаў, што рэдакцыі не хапала ініцыятываў, творчых пачынанняў, дыскусійных, актуальных і вострых пытанняў, грамадскіх акцыяў. А таксама метадычных матэрыялаў у дапамогу настаўніку, вучню і г.д., якія спрабуюць даследаваць гісторыю, духоўную спадчыну сваёй вёскі, ствараць свой радавод.

Канечне, гэта ўсё цяжка зрабіць аднаму невялікаму калектыву газеты, ды і не патрэбна. На гэта ёсць мясцовыя краязнаўцы, пазаштатныя карэспандэнты, аўтары. Але яны павінны быць аб'яднаныя, салідарызаваныя, матываваныя. У свой час у нас быў шанец актывізаваць краязнаўчую справу і рух, даць ім новае дыханне. Я маю на ўвазе ініцыятыву стварэння (адраджэння) «Краязнаўчага таварыства» як непаўтэрнай культурна-асветніцкай арганізацыі, а таксама зямльстваў, якія на месцах былі б нашым базісам, былі б аўтары, карэспандэнты, падпісчыкі, ініцыятывы (ад мясцовых да рэгіянальных і агульнанацыянальных), былі б энергія, дынаміка і рух наперад. Але гэтага не сталася...

В. Варганаў лічыць, што «простымі заклікамі падпісачца і простымі сустрэчамі ў Мінску праблему не вырашыць». «Вось ужо некалькі гадоў у ўдзельнічаюць Гомельскіх абласных і рэспубліканскіх краязнаўчых чытаннях, дзе з рэгіянаў і раёнаў удзельнічаюць шмат цікавых і апантаных людзей, ёсць стадыя, а ёсць і маладыя краязнаўцы. Таму, паверце, патэнцыял ёсць. Але няма асновы, якая аб'ядноўвае. І хутка ўсё згасне канчаткова... Таму лічыць і лічу, што нам усім патрэбна аб'яднанне краязнаўцаў (патрэбна пачаць са стварэння «Краязнаўчага таварыства»), іх супрацоўніцтва і салідарнасць, а таксама пераадолення зместу газеты: яна павінна быць цікавай настаўніку, вучню, клубнаму работніку, мясцовым краязнаўцам. І газета магла б стаць арганізыйна-метадычным стрыжнем такога руху», – напісаў В. Варганаў.

Я выпісваю «Краязнаўчую газету» з 2004 года.

У 1960 – 1966 гадах па накіраванні працаваў у Карасінскай сярэдняй школе і Рудзійскай васьмігадовай школе Браслаўскага раёна да яе закрыцця летам 1966 года. Пераехаў у свой Шаркаўшчынскі раён, які быў адноўлены 1 жніўня 1966 года па 31 жніўня 1967 года працаваў школьным інспектарам у Шаркаўшчынскім раённым адзеле народнай асветы. З 1 верасня 1967 года і да выхаду на пенсію ў 1996 годзе працаваў настаўнікам рускай мовы, літаратуры і гісторыі ў Германавіцкай сярэдняй школе, займаўся краязнаўствам. Выйшаўшы на пенсію, з 1 студзеня 1998 па 31 ліпеня 2007 года працаваў навуковым супрацоўнікам у Германавіцкім мастацка-этнографічным музеі імя Язэпа Драздовіча. «Краязнаўчая газета» дапамагла мне ў школьнай і музейнай працы. Газета змястоўная, на яе старонках апублікавана многа цікавых матэрыялаў. Газету можна чытаць поўнасю. Усе матэрыялы аднолькава карысныя ў паўсядзёнай працы.

Мне ідзе 83-і год, але я падтрымліваю «Краязнаўчую газету» падпіскай на яе. Цяпер тыраж газеты складае 456 асобнікаў. «Краязнаўчая газета» ў любы момант можа спыніць сваё існаванне. Прапаную рэдакцыі «Краязнаўчай газеты» падумаць, які выйсці з цяжкага становішча, у якім апынулася газета. Трэба праз важнейшыя дзяржаўныя газеты звярнуцца да ўсіх краязнаўцаў, да ўсіх работнікаў устаноў культуры з просьбай стаць падпісчыкамі газеты. Падумаць, можа, трэба адмовіцца ад амаль квадратнага фармату газеты і выдаваць яе так, як, напрыклад, выходзіць часопісы «Сваты на пенсію», «Народны доктор» (фармат А4) або «Мудрыя саветы» (фармат А5) ды іншыя. Такі фармат лепшы, чым цяпер у «Краязнаўчай газеты», якая з-за сваіх памераў не ўлазіць у сумку пашталёна і таму камячыцца па краях. Для газеты важна якасць паперы, фотаздымкаў, картаў і г.д. Не патрэбныя вялізныя літары ў загаловах артыкулаў, яны займаюць шмат месца ў газеце. Важны змест артыкула, а не вялізныя загаловак.

Закліваю настаўнікаў-краязнаўцаў усёй Беларусі, бібліятэкараў, работнікаў музеяў і іншых устаноў культуры, усіх, хто хоча больш ведаць аб роднай Беларусі, стаць падпісчыкамі «Краязнаўчай газеты».

Кожнаму краязнаўцу – «Краязнаўчую газету»! Выратуем сваю газету ўсе разам, зробім яе яшчэ больш цікавай і карыснай!

Кіменцій КОЖАН,
в. Германавічы
Шаркаўшчынскага раёна

Легенды і паданні Віліі

*Wilija naszych strumieni rodzica,
Dno ma zlociste i niebieskie lica;
Piękna Litwinka, co jej czepa woda,
Czystsze ma serce, słiczniejsze jody.*

«Гэтыя чароўныя радкі прывяцціў паэт Адам Міцкевіч пудоўнай літвінскай рацэ Віліі. У Віліі быў яшчэ адзін пісьменнік-пейзажыст, які грацыёзным і энэргічным росчыткам пара апісаў некаторыя яе краявіды, цікавыя народныя паданні, паклікаў з далёкага мінулага пудоўныя вобразы, успрынятыя чытачамі з вялікім захапленнем. Было б вялікім зазіхкам і дзёрзкасцю раўняцца з геніяльным песняром ці саборнічаць з аўтарам «Берагоў Віліі». І я не адважыўся б напісаць аб прыгожай літвінскай рацэ Нярыс, калі б мая праца не была з другой галіны і не мела іншай мэты. Вілія натхніла сэрца паэта на песню, з'явілася вынікам жыватворнай мыслі пісьменніка, але яна яшчэ не мела гістарыяграфіа, які, прапльваючы па яе водах, памераў бы яе ва ўсіх напрамках, запісаў па дарозе яе гісторыю, сабраў і апісаў яе легенды і песні...»

Канстанцін Тышкевіч

Так пачынае Канстанцін Тышкевіч манаграфію па выніках экспедыцыі 1857 года «Вілія і яе берагі», якая выйшла ў свет у Дрэздэне ў 1871 годзе.

За пятнаццаць гадоў да падарожжа па Віліі графа Тышкевіча, у 1842 годзе, у Вільні выйшла з друку аповесць пісьменніка Ігната Ходзькі (1795 – 1861) «Берагі Віліі» – адзін з першых твораў вялікай серыі «Літоўскія малюнкi». У сюжэтную лінію аповесці былі арганічна ўплеценыя легенды і паданні, звязаныя непасрэдна з ракою. Пісьменнік нарадзіўся ў маёнтку Заблосчына, непадалёк Віліі, і ўсё жыццё пражыў у спадчынным маёнтку Дзевятні, каля ракі Нарачанкі, кіламетраў за пятнаццаць вышэй ад месца яе ўпадзен-

ня ў Вілію. У маладыя гады не адзін раз, прапльваючы па рацэ і вандруючы па наваколлі, І. Ходзька занатоўваў мясцовыя легенды і паданні, якія пазней былі ўключаныя ў аповесць. Тагачасная крытыка адзначала прастату сюжэтных ліній і аповесці, але была ў захапленні ад паданняў і легендаў, чароўнага апісання ракі, яе маляўнічых берагоў, навакольнай прыроды. Такім чынам, Ходзька стаў першым мясцовым краязнаўцам.

К. Тышкевіч ведаў аповесць і быў блізка знаёмы з пісьменнікам па сумеснай працы ў Віленскай археалагічнай камісіі. Пад час экспедыцыі ён правяраў гістарычную дакладнасць легендаў, прыведзеных у аповесці. Па прыбыцці экспедыцыі ў Вілейку І. Ходзька збіраўся далучыцца да яе. Тышкевіч так апісвае свой прыпынак у горадзе: «Прышвартаваўшыся ў Вілейцы, я адразу ж успомніў аб шаноўным і паважаным аўтары «Берагоў Віліі». Маім імкненнем было хутчэй пабачыць яго. Хіба ж магчыма плыць па Віліі, бачыць яе пудоўныя берагі і не жадаць пакланіцца гэтуму

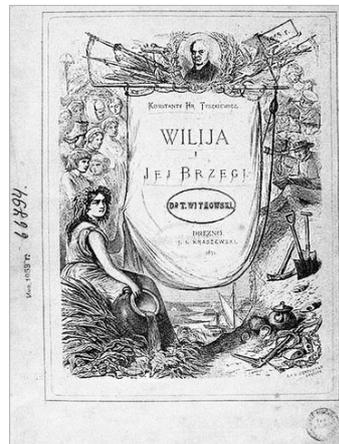

Ігнат Ходзька

знакамiтаму пісьменніку, які іх так пудоўна апісаў. На ўсялякі выпадак, каб дарэмна не ехаць, адправіў я з Вілейкі ў Дзевятні чалавека даведацца, ці дома пан Ігнат Ходзька. І тут мяне чакала вялікае расчараванне: я атрымаў паведамленне, што шаноўны падкаморы не быў у гэты час у сябе дома. Шкада, я не мог наведаць яго і пакланіцца яму ў яго доме. Да таго ж не ўдалося паважанаму аўтару «Літоўскіх малюнкаў» прапльць па Віліі ў маёй кампаніі, бо ў лісце да мяне ён выказаў такое жаданне».

Легенды аб назвах ракі Вілія, вёскі Мільча, каменя Лысіна Паца больш-менш вядомыя. У Вілейцы легендарнай Вялліяне адкрыты помнік, з памятнай дошкай у гонар 150-годдзя

экспедыцыі К. Тышкевіча. А легенда аб шведскім акопе і знаходкі, звязаныя з ёй, узгадваюцца ўпершыню. «...10 чэрвеня ў 6 гадзінаў раніцы, як і было запланавана, адплылі з Вілейкі. Хаця плынь ракі цягнула нас на Лысіну Паца, якая тырчэла з вады, аб якую Вілія разбівалася і пенілася, гістарычны той камень абышлі мы шчасліва. ...Каля 4 гадзінаў, пад вечар, затрымаліся пад дубам, на ўзгорку каля вёскі Швяды. Дзіўная назва вёскі будзіць гістарычную цікавасць. Шведы пакінулі так многа памяці пра сябе на польскія землі сваімі наездамі, што курганы і розныя аковы простыя людзі, незалежна ад часу іх узнікнення, называюць шведскімі. Як жа не затрымацца каля вёскі, якая носіць такую назву, не праявіць да яе ўвагу? Як жа не агледзец, не даследаваць і не замаляваць пудоўныя аковы шведскага ўмацавання, знішчана-

га гетманам Агінскім, ад якіх, як нам пісана, у памяць аб тых здарэннях створана вёска Швяды. З прыладамі, са столікам, з ланцугом для вымярэнняў спынаемся да вёскі...» – занатаваў у дзёніку падарожжа граф Тышкевіч.

Легенда аб шведскім акопе і назве вёскі Швяды «нам напісана» была ўсё ў той жа аповесці «Берагі Віліі». І. Ходзька падае яе з аповеддзю апошняга слугі і сакратара гетмана Рыгора Агінскага, былога гаспадара маёнтка Ганута, Андрэя Рамбулда, які жыў у невялікім закутку разбуранага палаца ў часы маладосці пісьменніка.

«Умацаванне гэтае з часоў, калі па нашым краі гарцаваў швед – Карл XII, вялікі ваяр, аб якім ведаеш і чытаў, напэўна, і які згінў, як швед пад Палтавай. Прыцягнуўся ён з войскам сваім аж сюды, у Мінскае ваяводства, і стаў у мястэчку Радашковічы, мільяў за во сем адсюль. А ў той час шляхта і паны нашы на дзве партыі падзяліліся – адны трымаліся са шведам, другія з Сасам, на відавочную кару Божую ваявалі паміж сабой. Такім чынам, кожны, сабраўшы ці то войска, ці то грамадку сваіх прыхільнікаў, скакаў па краі, дапамагаючы па сваёй волі адной ці другой партыі, знішчаючы і даймаючы праціўнікаў. Такі шайтанскі танец трываў тут праз некалькі гадоў».

Шільнаваўся асцярожны швед старанна, канечне, некалькі месяцаў тут стоячы, расставіў кардонны свае па-над Віліяй, бо баўся партызанаў аўгустоўскіх, каб не зайшлі яму з тылу, калі ён у глыб Расіі, які потым аказалася, на банкет пад Палтаву выбіраўся. Такім чынам, параставіў свае ўмацаванні па берагах ракі, і наймацнейшае тут, пры збегу Нарачы і Віліі, дзе з паўтары сотні цяжкаўзброеных рэйтараў шведскіх заселі і акапаліся».

Аднойчы ўначы, калі, аслабіўшы пільнасць, шведы спалі, заснуў і салдат, пастаўлены на варту. Гетман польны Р. Агінскі, уладар тых земляў, з невялікім войскам і з дапамогай мясцовых сялянцаў разбіў атрад шведаў. Многія былі забітыя, астатнія ў цяжкім узбраенні патапулі, уцякаючы праз раку Вілію. Свой апошні А. Рамбулд закончыў так: «Раскаваюць, бо сам таго не бачыў, што ў кожную гадавіну такога паражэння шведаў, а сталася такое месяца чэрвеня 1709 года, бачаць вялізнага шведа з ручніком на плячы, які ходзіць ноччу па акопе і чытае малітвы над магілай сваіх палеглых братоў, падобна, пакутуючы за тое, што заснуў на варце і недапільнаваў іх жыцця».

Якое ж было расчараванне ў Тышкевіча, калі ён абышоў усю вёску і ніякіх слядоў шведскіх умацаванняў не выявіў. Мясцовыя жыхары аб тых далёкіх падзеях нічога не ведалі. Толькі васьмідзесяцігадовы стары ўспомніў, што з паўстагоддзя таму стараста Коцел перасяліў на гэтае месца пчалара з Бараўцаў па мянушцы Швед. Той разрэў пчалынік, пачалі сяліцца людзі, і ад мянушкі першага пасяленца вёска атрымала назву Швяды. У манаграфіі Тышкевіч пісаў: «Які сумны вынік, праявічы вывад назвы той вёскі, пададзены мне праз аповед дзеда-селяніна, развешу мае гістарычныя надзеі. Разбурылася прыгожая мара адшукаць сляды мінулага, бо, прызнацца, на прасторах той ракі, якой у гэты час я прапльваю, манатоннай і беднай на ўспаміны, паданне ці легенда былі б шчаслівым набуткам, набуткам і навуковым багаццем для мяне адшукаць сляды бітвы нашага гетмана, перамогі, атрыманай над шведамі».

Але тут не ўсё так проста. Не бывае легенды без нейкіх падзеяў у мінулым. Асноўныя падзеі легенды, апрача месца і назвы вёскі, пацвержаныя шматлікімі гістарычнымі крыніцамі. Карл XII з войскам маршыруе з Гародні ў Смаргонь, дзе затрымаўся на пяць тыдняў. 18 мая 1709 года ён быў ужо ў Радашковічах, дзе застаўся на тры месяцы. Войска стомленае, яму патрэбнае харчаванне і запасы для далейшага паходу. Сяляне, таксама стомленыя вайною, свае прыпасы хавалі ў лясках і падземных складах, а яшчэ і нападлі на шведскія атрады. Таму былі выстаўлены на небяспечных напрамках шведскія кардонны. Пераправа пры збегу Нарачанкі і Віліі была самай небяспечнай, бо невялікае войска на чале з гетманамі Агінскім і Вішнявецкім стаяла недалёка ад Вільні і магло падысці з тылу, што Р. Агінскі і зрабіў у чэрвені. На месцы вёскі Швяды ўмацаванняў быць не магло, яны глядзелі б у тыл сваім войскам. Вывучаючы карты мінулых стагоддзяў, я заўважыў, што на рацэ Нарачанка, за два кіламетры ад яе ўпадзення ў Вілію, ёсць месца, дзе маглі быць шведскія ўмацаванні. Гэта месца насупраць маёнтка Агінскага Ганута. Там знаходзілася адзіная на многія кіламетры пераправа, дзе сыходзіліся дарогі з Вільні, Браслава, Свянцянаў, і рака рабіла невялікую пяццю вакол пляцоўкі, прыдатнай для ўмацаванняў. Даследаванне пляцоўкі з сямімікразнаўцамі ўпэўніла нас канчаткова ў праўдзівасці легенды. Напэўна, наш знакамiты пісьменнік І. Ходзька перанёс легенду на бераг Віліі для прыгажосці.

Анатоль КАПЦЮТ
(Паэдыя гісторыка-краязнаўчага гадавіка «Вілейскі навет», вып. 2, 2015 г.)

Гісторыя са скарбонкі бабы Зіны: пяцідзясятніцае вяселле

Цягам доўгага адрэзку часу наша вёска Краснае, былое мястэчка, што ў Маладзечанскім раёне, знаходзіцца на паграніччы трох веравызнанняў: праваслаўе, каталіцызм, хрысціянне веры Евангельскай (пяцідзясятнікі). Паколькі галоўнай задачай конкурсу было даследаванне малавядомых фактаў гісторыі, мы вырасцілі звярнуць асабліваю ўвагу на верніку-пяцідзясятнікаў. Гэтую пільну ў сярэдзіне 1920-х гг. на Маладзечаншчыне распаўсюджвалі жыхар Радашковіч Станіслаў Нядзвецкі. Місія рэ-эмігранта з Амерыкі ў спустошаным Першай сусветнай вайною краі мела поспех. Пяцідзясятнікі, яны яшчэ называлі сябе «веруючыя», з'явіліся ледзь не ў кожнай вёсцы. Далучыўшыся праз водны хрост да адной з мясцовых суполак, вернікі арганізавана наведвалі сходы, вывучалі Біблію, маліліся, спявалі, дапамагалі адно аднаму ў бядзе. Неўзабаве на ўскрайку вёскі Красоўшчына, што недалёк Краснага, з'явіўся малітоўны дом.

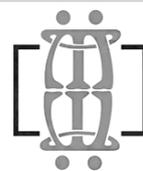
Пасля пачатку Другой сусветнай вайны Заходняя Беларусь суполку Красоўшчыны. Вернікам больш не было месца для збору. Малітоўны дом, збудаваны «за іх уласныя сродкі і іх уласнымі мазолистымі рукамі», быў прыстасаваны пад хату-чытальню. Паводле тагачасных правілаў, вернікі маглі наведваць толькі тую суполку, у якой былі членамі. Але пяцідзясятнікі не маглі жыць без сустрэчаў са сваімі адзіна-

На ўрачыстасць Вовы з Машай запрасілі і Зіну з братам. Аднак трэба было яшчэ здолець дарацца да вёскі недзе пад Клецкам. І рэч тут зусім не ў транспарце. Даведаўшыся пра падзею, мясцовыя атаісты прыклалі ўсе намаганні, каб не адбыўся «пяцідзясятнікі з'езд». Маладую пару і іх бацькоў некалькі разоў папярэдвалі аб адказнасці за «арганізацыю незаконнага збору». А ў прызначаны дзень на «наіболей опасных путях» выстаўляліся пікеты, дзе разварочвалі незнаёмцаў з запрашэннямі, пагражаючы вялікім штрафам.

...Ноч, лес, гарманіст, купка святочна прыбраных людзей, «Газ-21» – легенда савецкага аўтапрама. Хто яны? Што робяць у такі час у лесе? І чаму фатаграфаваліся ўначы? Можна, вяртаюцца з танцаў з суседняга сяла? Але ж сярод іх ёсць і сталыя... Вось што мы даведаліся... Разбіўшыся на некалькі групы, запрашаныя на вяселле са станцыі рушылі ў вёску. Адна напатаў патруль... Астатнія падаліся ў лес. Чэрвеньская спякота, адсутнасць півта і нявызначанасць вельмі прарэдзілі шэрагі. З надыходам ночы пад'ехаў сваяк з добрай навіной: аблогу знялі. Там жа і сфатаграфаваліся на памяць, бо не ведалі, што будзе заўтра...

Але наступным ранкам усё прайшло як мае быць. Пару абвясненую прэсвітар (абавязкова ў нядзелю). На фота бачны момант, калі маладыя ў знак згоды кахаць адно аднаго «аж пакуль смерць не разлучыць нас» пабраліся за рукі, пярсценкаў не давалі. Пасля збору папрацаваў фатаграф (звычайна ў некага з вёскі быў фотаапарат), а пасля ўсіх запрасілі ў хату. Толькі пасля вянчання муж і жонка мелі права стаяць побач. Распісваліся заўсёды загады, а ўжо адначалі вяселле праз некалькі дзён.

Звычайна пяцідзясятніцае вяселле доўжылася два дні: першы – у маладога, а другі – у маладой. Аднак у першы дзень маладая не сядзела побач з абраным, яна была за прыслугу: дапамагала па кухні, абслугоўвала стол жаніха. Апанутая была крыху больш урачыста, чым звычайна. Але той першы дзень быў скамячаны. Змучаныя госці, крыху падслікаваўшыся, ледзь не адразу разбрыдзіліся на начлег.

Па-за кадрам: ад гісторыі сям'і да гісторыі супольнасці

У сервіроўцы стала кідаецца ў вочы адсутнасць гарэлки. Затое багата розных страваў і «салодкага». З півта – квас і кампот. Пасля абеду ў праграме такога свята

рабілася некалькі пералынкаў. Маладзь звычайна сядзела насупраць таго, хто падабаўся, сямейныя садзіліся парамі. Сведкі – побач: з аднаго боку – мужчыны, з другога – жанчыны. Дзяўчаты апраналіся падобна да нявесты – у доўгія сукенкі, ад маладой іх адрознівае толькі адсутнасць вэлюму. У жанчыны абавязкова павінна быць пакрытая галава.

Далёка за поўнач, адарыўшы маладых пажаданнямі доўгага і шчаслівага жыцця, госці, не тоячыся, рушылі на станцыю. З сабою бралі кавалак вясельнага пірага.

На жаль, нікога з удзельнікаў гэтых падзеяў ужо няма сярод жывых... Няма і самой бабы Зіны...

няма танцаў. У нейкім сэнсе гэта больш вольнае і працяглае па часе набажэнства. Кіраваў ім «сват», аб'яўляючы асобныя «нумары». Звычайна на гэтую пасадку запрашалі вопытнага, сталага пяцідзясятніка – кіраўніка. А ў тэматыцы песень, вершаў, пазмаў і аповедаў абыгрываліся розныя бакі (як трагічныя, так і гумарыстычныя, побытавыя, паўсядзённым) хрысціянскага і сямейнага жыцця. Прычым удзельнічаць у гэтых «нумарах» мог любы запрашаны, нават дзеці. Звычайна

Матэрыял напісаны на аснове успамінаў Зінаіды Русецкай і звестак з Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь.

Сабіна АЛЕВА,
Настасся РАМАНОўСКАЯ,
Кацярына РАМАНОўСКАЯ,
вучаніцы Красненскай СШ
Маладзечанскага раёна
Куратар Наталля КАРУНЦОВА,
настаўніца Беларускай мовы і
літаратуры Красненскай СШ
Маладзечанскага раёна

была далучаная да БССР. Першыя пасляваенныя гады пяцідзясятнікі дзейнічалі больш-менш легальна. Менавіта тады да мясцовай царквы далучылася дзяўчынка Зіна, якая толькі прыехала з Расіі. А потым надышлі атаістычныя часы з забаронамі і абмежаваннямі. За самыя нязначныя парушэнні (напрыклад, наведванне дзецьмі сходаў) закрываліся малітоўныя дамы... У кастрычніку 1960 года такі лёс напатаў і

верцамі. Таму знаходзілі дзейсныя прычыны, каб сабрацца разам. Напрыклад, вяселле...

Да свята рыхтаваліся загады. Маладыя добра разумелі, што іх шлюб – гэта больш, чым сямейнае свята, таму распаўсюджвалі некалькі соцен адмысловых запрашэнняў (ёсць дадзеныя, што колькасць малга даходзіць нават да 1000). Госці былі не толькі з суседніх раёнаў і абласцей, але і з іншых рэспублік.

На паліцу краязнаўчы

Ад ручнікоў пачатак...

Кнігі, што выходзяць у рэгіёнах (часцаком і не малымі накладамі, але зьольшага – паўсотня-сотня асобнікаў), зазвычай застаюцца як набытак для мясцовых настаўнікаў, аматараў даўніны, краязнаўцаў. Вось – чарговы таму прыклад. У Нясвіжы ў друкарні імя С. Буднага яшчэ ў 2016 г. выйшла кніжка Алены Дубініч «Беларускі ручнік: з мінулага ў дзень сённяшні».

Аўтар – сябра Беларускага саюза майстроў народнай творчасці. Каштоўнасць жа выданняў тым, што Алена Іванаўна піша пра тое, што сама ведае і робіць. Яна ўжо некалькі дзесяцігоддзяў вышывае ручнікі для розных сямейных урачыстасцяў. «Асабліва Алена Іванаўна любіць вышываць вясельныя ручнікі, укладваючы ў іх свае самыя лепшыя думкі і пажаданні маладым, – адзначае ў прадмове Вялянціна Шчарбакоў. – Алена Іванаўна лічыць, што брацца за такую работу патрэбна з добрым настроем і лёгкім сэрцам. Менавіта тады яна прынясе карысць людзям». Апроч гэтага, жанчына займаецца бісернаплетеннем і вязаннем, спрабавала ткаць – і ў калекцыі дадаліся тканьыя ручнікі. А. Дубініч пастаянна бярэ ўдзел у выстаўках дэкаратыўна-ўжыткавай творчасці, мае ўзнагароды.

Кніжка мае некалькі раздзелаў, а ва ўступнай частцы аўтар спыняецца на апісанні розных ручнікоў, дзеліцца сваімі ўспамінамі маленства, робіць класіфікацыю вясельных ручнікоў. «Па ўспамінах маёй бабулі, Алены Юр'еўны Карпач (нарадзілася ў другой палове XVIII ст.), якая жыла ў вёсцы Сейлавічы Нясвіжскага раёна, – піша Алена Іванаўна, – ручнікі лічыўся абрадавымі і меў магічную сілу, здольную адхіліць ліха. Складаная і разнастайная функцыя абрадавага ручніка пакрытая таямніцай. У гэтых ручніках адчуваецца подых аддаленых эпох, свядомасць і звычкі колішніх пакаленняў. І кожны раз, як у далёкім мінулым, у абрадавым ручніку праглядаецца пэўнае асэнсаванне рэча-

існасці, мадэль свету, якой доўгі час карысталіся нашы продкі». Спыняецца аўтар на сімваліцы іголка, што вышывае ўзор, на тым, у якім стане жанчына або дзяўчына мусіць сядзець за працу, распавядае, як варта размяшчаць узоры на палатне, разважае пра мяржку і карункі. Так, цэнтр вясельнага ручніка неабходна пакідаць без вышыўкі, пустым (гэта Божа месца), сюды нельга ўстаўляць ніякіх карункаў, тасьмы; вышыўка павінна займаць чвэрць кожнай паловы ручніка, быць акуратнай і чыстай з абодвух бакоў – правы для людзей, левы для Бога. Колькасць жа іх на вяселлі вызначаюць бацькі, але ёсць тры найголюўныя: ручнік пад ногі (расцілаюць маладым пад час вячання або ў ЗАГСе), для звязвання рук нявесце і жаніху пад час шлюбнай цырымоніі, пад хлеб-соль. Чацвёрты ручнік – для абраза, пяты – цераз парог, шосты – пад каравай, сёмы – для свата і сваці.

Далей у кожным раздзеле А. Дубініч распавядае пра асаблівасці кожнага ручніка: ягонае прызначэнне, якія ўзоры мусіць быць, чаго нельга вышываць. Каштоўнасць выдання ў тым, што кожны раздзел праілюстравана – змешчаныя выявы адпаведных ручнікоў, што вышыла Алена Іванаўна. Так, найбольш аптымальны ўзор для ручніка пад ногі – геаметрычныя фігуры, гронкі вінаграду, могуць быць пераплецення дуб і рабіна. У першым радзе ручніка для звязвання рук вышыта

дарога, у другім – сімвал «малодзья вячваюцца» (колькасць параў павінна быць цотнаю), у трэцім – сімвал «моцная сям'я». Аб прызначэнні ручніка пад хлеб-соль сведчыць адпаведны надпіс, а вышытыя побач ружы павінны абараняць маладою сям'ю ад адмоўных энергетычных уздзеянняў. Распавядаецца пра асаблівасці і традыцыі, звязаныя з іншымі вясельнымі ручнікамі. Ёсць у выданні і ўласная трактоўка традыцыйнай вясельнай культуры, Алена Іванаўна стварае на традыцыйнай аснове сваё бачанне абраднасці.

Кніжка спн. Дубініч «Беларускі ручнік: з мінулага ў дзень сённяшні» можа быць не толькі цікавай даследчыкам ды аматарам даўніны, але і стаць дапаможнікам для культурна-адукацыйнага ўзросту, якіх нельга вышываць. Каштоўнасць выдання ў тым, што кожны раздзел праілюстравана – змешчаныя выявы адпаведных ручнікоў, што вышыла Алена Іванаўна. Так, найбольш аптымальны ўзор для ручніка пад ногі – геаметрычныя фігуры, гронкі вінаграду, могуць быць пераплецення дуб і рабіна. У першым радзе ручніка для звязвання рук вышыта

Уладзімір ПУЧЫНСКІ

Ад Пасёлка да Таямы... і назад

Бываюць творчыя лёсы, дзе павязаны некалькі народаў і краінаў, дзе ў паэзіі і прозе яны пераплітаюцца. Бадай, сімвалічна, што ў Літаратурным музеі Максіма Вагдановіча (філіяле Музея гісторыі беларускай літаратуры) на даўня адбылася вечарына расійскага паэта, які жыве ў Японіі, а нарадзіўся ў беларускіх Бялынічах. Паэт і празаік Вечаслаў Казакевіч не быў у Мінску 30 гадоў (а на радзіме – 6). І сустрэча, задуманая як творчая вечарына, стала сябрынай.

Нарадзіўся ў 1951 г., па сканчэнні СШ № 2 працаваў грузчыкам, качаграм, служыў у войску. З маленства, згадаў на вечарыне В. Казакевіч, яго вабілі іншыя мясціны, хацеў «узняць у рукі кій ды пайсці па краіне». Але ж атрымалася, што скончыў Вышэйшае ваенна-палітычнае вучылішча і філалагічны факультэт Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Неякі час быў навуковым супрацоўнікам музея А. П. Чэхава ў Маскве. З 1993 г. жыве ў Японіі, доўгі

час быў прафесарам у інстытуце Осака, затым – Таяма. Ён спецыяліст па рускай мове як замежнай.

Пад час імпрэзы сп. Казакевіч шмат распавядаў пра Бялынічы свайго маленства, называючы іх па-простаму – пасёлка (або – Пасёлка), што адсылае да рускай літаратуры, тых жа Стругацкіх з іх апавесцю «Посёлок на краю Галактыкі», «Посёлок» Кіра Булычова... Праўда, у нашага земляка паселішча больш прыязнае да жыхароў, лагоднае, хаця й сумнае, як падавалася на той час падлетку.

Пра земляка і ягоную творчасць пад час вечарыны распавядалі старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Барыс Пятровіч, пісьменнік, літаратурны крытык Леанід Галубовіч, бялыніцкі журналіст і пісьменнік Васіль Найдзін. Яны адзначалі і тое, што літаратар у сваіх рускамоўных і «японскіх» творах застаецца беларусам: то ўжывае ў тэкстах беларускія словы, то вобразы, а найчасцей – згадвае бялыніцкае маленства,

Вечаслаў Казакевіч, Барыс Пятровіч і Леанід Галубовіч

бачкоў, землякоў. Чытаў госьць і свае творы. А яшчэ адзін ягоны зямляк – рок-музыка і блюзмен, пісьменнік і краязнаўца Юрый Несцярэнка – выканаў некалькі сваіх песень на вершы сп. Казакевіча. Дарэчы, ён пераклаў шэраг твораў земляка на беларускую мову, падборка друкавалася ў літаратурным альманаху «Брама» (Магілёў, 2017).

Як бачым, традыцыя, закладзеная яшчэ Іосіфам Гашкевічам, жывая. Памытаем, што наш зямляк для Расійскай імперыі стварыў базу для дыпламатычнага супрацоўніцтва, а люду простаму паспрыяў у сяброўстве тым, што падрыхтаваў і выдаў японска-рускі слоўнік, спрыяў вывучэнню японцамі рускай мовы. Вечаслаў Сцяпанавіч бадай што першы аўтар рускамоўных вершаў у Японіі, перакладчык беларускай паэзіі на японскую мову. Ва ўласных творах спалучыў вобразнасць і эстэтыку японскую з рэаліямі і вобразамі беларускімі. Прапануючы чытачам 2 вершы з падборкі ў «Браме». Волей вы можаце прачытаць там самі, а ў часопісе «Дзеяслоў» (1/92, 2018) змешчанае ягонае апавяданне «Па клетках казанчай краіны» ў перакладзе Веры Лойка.

Вечаслаў КАЗАКЕВІЧ

Калі доўга глядзець скрозь горы На абрысы японскіх палёў, Усё роўна ўбачыць над борам Беларускіх сваіх журавоў.

Над чаротам ідуць на пасадку, Паспяваючы быццам скажаць: Мы, як бачыш, тутака, братка, А цябе даўно не відаць!

Бацькі

У хаце, роднай для Тоні і Сцёпы, У хаце, якая знікла са свету, – Сытны кулеш прыпраўляюць кропам І аглушальна смажаць катлеты.

Не заўважаюць адсутнасці печкі, Сценаў з выявамі сваякоў, Плённа шукаюць ў хатняй аптэцы Кроплі ад сэрца, што стала пяском.

Як і належыць, ад Сцёпы і Тоні ўжо засталіся толькі нейтроны... Разам «Зару камунізма» чытаюць І пра пуцёўку ў Цялтуба ўздыхаюць.

Васіль Найдзін

Юрый Несцярэнка

Лявон ПАЛЬСКИ, фота Уладзіміра ПІРАГА

Гісторыі са шчаслівым канцом

На Кіраўскай аўтастанцыі грузін беспаспяхова дасцёбваецца да цыганкі з вялізнымі клункамі:

– Пагадай, пагадай.

Покуль ёй, зморанай дарогаю і гандлем, гэта не надакучае:

– Хочаш знаць, што ўперадзі? Нагнуся і паглядзі!

На ўроку чытання настаўніца пытае вучняў:

– Дзеці, чаму ў казцы «Пра рыбака і рыбку» стары адпусціў рыбку, спачатку адмовіўся ад выкупу?

– Падумаў, а раптам гэта крэдыт!

Вярнуўшыся са школы, другаякласніца нават за сталом сядзіць у глыбокім задумленні.

– Што здарылася? – цікавіцца маці.

– Ды ўчора задалі прачытаць кніжку пра сяброў. Паўкласа не прачытала, бо дома кніжак пра сяброў не знайшлі. Тады настаўніца кажа: «Дык можна

было пра хатніх жывёлаў прачытаць. Яны таксама верныя сябры чалавека. Шмат карысці прыносяць». Вось я цяпер думаю: «Хамяк мне сябар або не?»

Вучаніца расказвае пра сем'і сваіх аднакласнікаў:

– Каціна мама ў казіно працуе.

– Алесіна – на смеццевым заводзе, толькі не кажа нікому, каб не смяяліся.

– А Алініна – зусім нідзе. Ёй грошы бабуля і новы тата даюць!

– Зачыні дзверы ў залу, а то мышы з сенцаў ускочаць, – загадвае бабуля ўнучцы.

– Дык, калі яны заховаюць, то й праз кухню ўлезуць, – упарціцца ленаватая ўнучка.

– Не, там яны не знаюць! – настойвае на сваім старая.

Тацяна БАРЫСІК

(Літаратурны альманах «Брама», 2017 г.)

«Каб мышы ў сенцы не заскочылі»

Фота Уладзіслава ПУЧЫНСКАГА

Шаноўная рэдакцыя, без вашага на тое дазволу дасылалю расповеды з майго жыцця і некалькі маіх вершаў. З задавальненнем чытаю кожны нумар нашай газеты. Пішу «нашай», таму што і падпісчыкі, і выдаўцы, і рэдактары ствараюць разам цікавую газету.

Адразу раблю ўдакладненне наконт лексікі ў расповедах і вершах. Я паляшучка з першай камуны, апісанай Янкам Купалам у паэме «Над ракой Арэсай». Пішу моваю маёй матулі Тацяны Мікалаеўны Разалевіч (Кудзелька).

У мяне ёсць праблемы са зрокам, але, не звязваючы на цяжкасці, я жыю і вяду актыўны лад жыцця, наколькі гэта для мяне магчыма.

Наша дача прыцягвае да сябе ўвагу незвычайнасцю пабудовы дачнага доміка – на чатыры франтоны. Дом чырвоны па колеры, пад узорчатым дахам, шэсць метраў вышыняю.

Вакол участка знішчаецца пустазелле, разы тры за лега скошваецца трава. З боку праэкай часткі садавага таварыства размясціўся рукатворны парк з бярозай, ліпаў і клёнаў. Маладыя дрэўцы былі намі выкапаны і вынесены з балота на насілках ды пасаджаны ў падрыхтаваную глебу.

Адзяляе пасадку дрэваў ад гарода строй шыпшыны, таксама прынесенай і пасаджанай па ўсіх правілах. Калі шыпшына расквечваецца ружовым полымем, кусты «гудуць» ад мноства пчолаў, шмяляў і ўсялякіх жывых істотаў, якія збіраюць мёд ці харчуюцца кветкавым пылком. Бывае, пчала набірае столькі пылку, што не здольная ўзняцца ў паветра. У такім выпадку асцярожна дапамагаю гэтай працаўніцы набраць пёўную вышыню, каб занесла сваю ношу да сотаў у вулей. Асцярожна падсоўваю пчолцы лісцік ад расліны. Пчолка запаўзае на лісцік, тады павольна падймаю руку з лістком. Адчуўшы лёгкі ветрык, пчолка хуецька знікае з поля зроку. Але ўсім пчолкам, нават дачным, не дапаможа.

З супрацьлеглага боку ад гарода знаходзіцца невялікая водны каналчык. Яго прыгожа атачаюць лазовыя кусты.

Улетку кусты робяцца круглай формы, быццам з імі працаваў садоўнік. Дзікія маліны растуць на беражку з боку гарода, улетку закрываюць увес беражок, частуюць нас смачнымі і лекавымі ягадамі. «Малінавы зван» стаіць у паветры.

У затоцы каналчыка знайшлі сабе месца бабры. Старанна і дружна ўзяліся за працу – пабудову асабістага жылля. Хутка лазовыя зарасці парадзелі. Усім вядома: бабры выдатныя дрывасекі і будаўнікі.

Зімою бабры сябе выдалі, дакладней, іх выдаў іней, і аматары-паляўнічы адрознілі іх ад абыякаў. На снезе засталіся сляды ад абутку вялікага памеру. Шкада, што ўсё так хутка скончылася і засталася толькі недабудаваная гаць праз каналчык.

Насыляюць водную прастору рэчкі і каналчыка таксама выдры. Калі вада чыстая, на ілістым дне каналчыка добра відаць зробленыя выдрамі «сцежкі» ад норак. Свяцейшая палоска відаць на дне. Часам каля норкі ляжыць нежывая рыбка, заблытаная ў водарасях. Выдра заблытае рыбку, прыдатную для ежы, побач з нарой – пра запас.

Вясною, калі ідзе пабудова кубла (гнезда), над гладдзю ракі і балотнымі зараснікамі разнісіцца шматгалосае кра-

канне, кваканне, спевы водных і балотных птушак. Чуваць буханне балотнага бугая. Над усім гэтым хорам салаўі спяваюць, заліваюцца, асабліва на золку.

Прыгожая зялёная птушка зімародак часам «вудзіць» рыбку ў каналчыку. Так імчыць уздоўж каналчыка над вадою, што не заўважыш, як яна на лятю імгненна хапае невялічку рыбінку.

У лянзюку на беразе знайшлі сабе прытулак дзікія качкі, юркія і прыгожыя ны-

камі з чорнымі вочкамі на таноўсенькай тычыцы з каробачкі.

На супрацьлеглым беразе расце ніца вярба. Распусціла свае доўгія косы-галінкі і крэсліць імі па вадзе, утвараючы хвалькі-карункі ад лёгкага подыху ветрыка. Пад вярбою – сходкі да вады і помпы, каб паліваць градкі і дрэвы. Тут жа месца для адпачынку пасля двух вёрстаў хады пехатою ад цягніка да дачы. Пад травой і галінкамі вярбы знаходзіць сабе прытулак розныя жучкі і па-

ся на зеленаватай вадзе копанкі.

Потым павук знайшоў сабе месца на апальым лісточку вярбы ў цянні берага. Раптам ён імгненна зрабіў рух наперад, уцапіўшыся моцнымі калматымі лапамі за краёк лісціка, на якім сядзеў нерухома, і захапіў пярэднімі лапамі малосенькага малька, напэўна, паралізаваўшы сваю ахвяру. Рыбка павярнулася на бачок і суцішылася назаўжды. Павук «варажыў» нерухома над сваёй ахвярай, падпарадкоўваючыся законам жывой прыроды. Малёк павуку быў патрэбны не толькі як ежа, а для захавання і працягу свайго павучынага роду.

Я не ўмешвалася, пакінула павука і яго ахвяру ў спакоі. Праз пэўны час мне закарцела даведацца: што там? Але павук і малёк зніклі з таго месца, дзе я іх бачыла. Толькі тады я зразумела, што гэты павук небяспечны для іншых насельнікаў сажалкі. Пакуль павук знаходзіўся на вадзе, іншыя павучкі не падплывалі блізка да яго. Нават жук-пльвун, падобны на бліскучы чорны гузік, быццам бы пакрыты лакам, не выныраў з вады на беражок, хаваючыся, напэўна, на дне сажалкі. Цяпер жа павукі-лодачнікі весела слізгалі па паверхні вады на сваіх шырока раскінутых танюсенькіх лапках з лодачкамі, заваражваючы сваімі нібы карункавымі рухамі.

Хвілінны адпачынак пасля працоўнага дня ў гародзе і дарогі ад цягніка да дачы скончыўся. Стома знікла... На душы зрабілася лёгка і ўсцешна. Увага і думкі перайшлі ў іншае рэчышча. Трэба хутэй зрабіць патрэбнае на гародзе і спяшацца на зваротны цягнік у горад, бо ранішай жа на працу. Да наступнай сустрэчы, дача! Таму што

хто на мора,
хто на Вячу,
ну а дачнікі –
ну а дачу.

Зінаіда КУДЗЕЛЬКА,
г. Магілёў

Прыроды дзіўнае куток

Пасярод нашага дачнага надзелу знаходзіцца рукатворная сажалка – копанка. Водой сажалку напаяюць падземныя крынічкі, якіх на балоце безліч. Вада на дне сажалкі заўсёды халодная, нават у летнюю спеку.

Пасярод нашага дачнага надзелу знаходзіцца рукатворная сажалка – копанка. Водой сажалку напаяюць падземныя крынічкі, якіх на балоце безліч. Вада на дне сажалкі заўсёды халодная, нават у летнюю спеку.

Паабалал сажалкі пасаджаныя дзікія і садовыя кусты і розныя кветкі. На беражку сажалкі знайшла сабе месца прыгажуня каліна. Вясною радуе сваімі кветкамі вясночкамі, увосень дорыць паўнаважкія спелыя гронкі карысных ягадаў, нахільваючы іх да вады. Дзікі куст брызгліны вясною ўпрыгожаны чырвонымі каробачкамі-завушніч-

Верасень

24 – Нічкоў Барыс Уладзіміравіч (1938), беларускі музыкант-габаіст, педагог, заснавальнік беларускай школы габая, заслужаны артыст Беларусі – 80 гадоў з дня нараджэння.

24 – Чыгрын Сяргей Мікалаевіч (1958, Слоніўскі р-н), краязнаўца, паэт, журналіст, перакладчык – 60 гадоў з дня нараджэння.

25 – Кацянёў Анатоль Уладзіміравіч (1958), акцёр тэатра і кіно, заслужаны артыст Беларусі – 60 гадоў з дня нараджэння.

25 – Федаровіч Вацлаў Пятровіч (1848, Магілёў – 1911), краязнаўца, калекцыянер, юрыст, член-карэспандэнт Кракаўскай АН, ганаровы член Віцебскай вучонай архіўнай камісіі – 170 гадоў з дня нараджэння.

26 – Арлоў Дзмітрый Аляксеевіч (1903 – 1969), беларускі акцёр, рэжысёр, народны артыст Беларусі – 115 гадоў з дня нараджэння.

27 – Гегарт Раман Міхайлавіч (1908 – 1982), архітэктар, аўтар праектаў шматлікіх будынкаў у Мінску, заслужаны архітэктар Расіі – 110 гадоў з дня нараджэння.

27 – Жыгалаў Віктар Мікалаевіч (1918 – 1983), гісторык, архівіст, заслужаны работнік культуры Беларусі – 100 гадоў з дня нараджэння.

28 – Грыгар’янец Армен Багратавіч (1918 – 1976), мастак тэатра, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі – 100 гадоў з дня нараджэння.

29 – Уладзіслаў Сыракомля (сапр. Людвік Францішак Уладзіслаў Аляксандравіч Кандратовіч; 1823, Любанскі р-н – 1862), беларускі і польскі паэт-гуманіст, публіцыст, крытык, перакладчык, этнограф – 195 гадоў з дня нараджэння.

30 – Грамовіч Уладзімір Пятровіч (1948, Мінск), акцёр тэатра лялек, заслужаны артыст Беларусі – 70 гадоў з дня нараджэння.

30 – Каландзёнак Анатоль Іосіфавіч (1923 – 2007), беларускі флейтыст, педагог, кампазітар, заслужаны дзеяч культуры Беларусі – 95 гадоў з дня нараджэння.

30 – Калінін Альберт Пятровіч (1928, Мінск), заслужаны архітэктар Беларусі – 90 гадоў з дня нараджэння.

30 – Рынковіч Алена Васільеўна (1923 – 2001), беларуская актрыса, заслужаная артыстка Беларусі – 95 гадоў з дня нараджэння.

Кулінарныя помнікі свету

Помнік хлебу ў Пінску, агурку – у Шклове і Алышанах на Століншчыне, згушчанаму малаку – у Рагачове, яйку – у Салігорску, вшням – у Глыбокім, яблыку – на Шаркаўшчыне, лыжцы – у Беразіно... Ежа і посуд натхняюць не толькі беларусаў на стварэнне незвычайных памятных знакаў. Распавядзем пра звязаныя з ежай помнікі з розных краінаў свету.

Помнік імбрыку. Помнік кітайскаму імбрыку знаходзіцца ў правінцы Мейтан – ёсць меркаванні, што менавіта там некалькі тысячгоддзяў таму з’явіўся зялёны чай. Вышыня імбрыку 74 м, аб’ём – 28 000 м³, у ім размешчаны Музей чаю, гатэль ды іншыя ўстановы. Гэта самы вялікі помнік такога кшталту ў свеце: меншыя імбрыкі можна ўбачыць у Малайзіі, ЗША, Украіне.

Помнік лыжцы. 15-метровая лыжка з вішанькай знаходзіцца ў г. Мінеапаліс штата Мінесота (ЗША). Яна ўсталяваная над невялікім вадасховішчам, а вішня з’яўляецца яшчэ і фантамам. У Ніжнім Ноўгарадзе (Расія) па ініцыятыве мясцовага маслатлущавага камбіната ўсталяваная своеасаблівая кампазіцыя «Лыжка смаку»: зялёная аліўка на лыжцы. Велізарныя лыжкі можна ўбачыць у Вялікабрытаніі, Германіі, ЗША.

Помнік відэльцу. Відэлец вышыняю каля 8 м уваткнуты ў Жэнеўскае возера паблізу горада Вева, ён паказвае на размешчаны непадалёк музей ежы. Спачатку мясцовым жыхарам відэлец не спадабаўся, яго дэмантавалі і толькі праз 10 гадоў вярнулі на ранейшае месца. Цяпер гэты сталовы прыбор з’яўляецца адной з адметнасцяў Швейцарыі. Кампазіцыі з відэльцаў ёсць у Расіі: у Старым Асколе ўсталяваны відэлец з наколам на яго агур-

ком, у Іжэўску – відэлец з пельменем. У Глендане (Канада) ўсталяваны відэлец з начэпленым на яго варэнкам – гэтая кампазіцыя вышыняю з трохпавярховага дома, а важыць амаль тры тоны. Помнікі відэльцу ёсць на Кубе, у Харватыі, у Рызе (Латвія) – відэльцу і нажу, а ў Львове можна ўбачыць разам відэлец, лыжку і талерку.

Падрыгтавала Ніна КАЗІМЕНА (11 рацяў будзе)

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПАТАШНЯ – буда, прадпрыемства па вытворчасці паташу. Размяшчалася звычайна ў лесе і дзейнічала ўвесь год. Існаваў прафесійны падзел працы, таму даследчыкі адносяць іх да пачатковай формы вочыннай мануфактуры. Рабочыя (паташнікі) жылі ў паўзямлянках або ў бліжэйшых вёсках.

Вытворчы працэс уключаў аперцыі: вышчалоўванне попелу, выпарванне шчолаку (лугу), гартаванне (ачыстку) паташу. Да сярэдзіны XVIII ст. на тэрыторыі Беларусі бытаваў т.зв. гартавы спосаб вырабы паташу. Для яго характэрнае размяшчэнне вытворчага ўчастка на вольным паветры. Паташная печ (горан, гарт) уяўляла сабой вялікі цагляны ачаг без паднябення, куды клалі некалькі радоў пламак і падпальвалі іх. Падпаленую ішчу палівалі шчолакам, які атрымлівалі шляхам вышчалоўвання попелу вадой. У выніку выпарвання шчолаку над агнём на дне печы асыдаў

буры парашок – паташ-сырэц. У 2-й палове XVIII ст. з’явіўся больш дасканалы катлавы спосаб. Абсталяванне пачалі размяшчаць у памяшканнях, удасканалілася тэхналогія.

ПАТРАНІМІЯ (грэч. patronymia найменне па бацьку ад pater бацька + opus імя) – форма грамадскай арганізацыі, характэрная пераважна для патрыярхальна-родавага ладу. Часта захоўвалася ў класавым грамадстве. Патранімія ўяўляе сабою групу сваяцкіх вялікіх ці малых сем’яў, якія ўзніклі ў выніку члянення адной вялікай патрыярхальнай сям’і, захавалі пэўнае гаспадарчае, грамадскае, ідэалагічнае адзінства і складалі асобнае паселішча ці яго частку. Апошнія, як і сама патранімія, звычайна называлі па імю продка-заснавальніка. У Вялікім Княстве Літоўскім, асабліва на Палессі, у XIII – XVI стст. патранімічнай была частка дварышчаў, дзе жылі родзічы, якія мелі адно найменне і

калектыўна валодалі зямельным участкам. На тэрыторыі Беларусі былі пашыраны асобныя звычэйныя патранімічныя паходжання, у прыватнасці, сябрына, бонда. Некаторыя з гэтых звычаяў, напр., бонда, часткова захаваліся да нашага часу. Патранімічную назву мае шэраг паселішчаў (Пятровічы, Міхайлаўчы, Сямёнавічы, Дзмітравічы і інш.).

ПАЎЛОЎСКАЯ Лізавета Іванаўна (1830, Магілёў – 1915), збіральніца беларускіх народных песень. Скончыла Магілёўскую гімназію. Жыла ў в. Фёдаравіка (Рагачоўскі р-н). Склала зборнік «Народныя беларускія песні» (выд. у 1853 на рускай мове ў Пецярбургу пад крыптанімам Е. П.), куды ўвайшлі творы каляндарна-абрадавай і пазаабрадавай народнай лірыкі, запісаныя ў Выхаўскім павеце. Значная частка кнігі адведзеная апісанню мясцовага вясельнага абраду і тэкстам звязаных з ім песень. У прадмове Л. Паўлоўскай называе народныя песні «самароднымі помнікамі славенасці». Станоўчы водгук пра выданне далі часопісы «Современник» (1853, т. 42) і «Отечественные записки» (1853,

т. 90), але адначасна недасканаласць перадаваў тэкстаў.

ПАЎЛЮКОЎСКІ Уладзіслаў (01.05.1895, в. Ініца Стаўбцоўскага р-на – 08.11.1955) – беларускі паэт, этнограф. Вучыўся ў Харкаўскім мастацкім вучылішчы. Удзельнік Першай сусветнай і грамадзянскай войнаў. З сярэдзіны 1920-х гг. у Вільні. Супрацоўнічаў у газеце «Народная справа», часопісах «Маланка», «Авадзень». У 1927 г. зняволены ўладамі Польшчы ў турму на Лукішках (Вільня); пазней – у Бяроза-Картузскім канцлагер. Пад псеўданімам Улад. Ініцкі друкаваў вершы пра цяжкае жыццё селяніна, перажыванні палітвязня. У 1934 г. у часопісе «Шлях моладзі» апублікаваў серыю этнаграфічных эцюдаў, прысвечаных беларускаму земляробчаму календару (аграрныя абрады, звычэй, гадавыя святы разглядаў у кантэксце з культурнымі традыцыямі інш. народаў). Запісаў народныя песні. Аўтар жывапісных эцюдаў краязнаўчага зместу. У 1945 – 1949 гг. дырэктар Літаратурнага музея імя А.С. Пушкіна ў Вільні.